

Het ontstaan van Jochem Jofel

HET was 1945. De oorlog was over; Nederland was weer vrij. De ondergrondse krantjes waren uit hun schuilkelders gekropen en konden nu in het openbaar uitgegeven en gelezen worden. *Het Vrije Volk*, *De Volkskrant*, *Het Parool*, *De Waarheid*, *Trouw*, enzovoort—allemaal kranten die hun wortels in de ondergrondse hebben en hadden.

Zo lang de oorlog aan de gang was bestond er een groot respect voor de ondergrondse blaadjes. Want, als je dag in dag met propaganda en verzinsels gebombardeerd wordt die er op uit zijn om je in het ongewisse te houden over wat er echt gebeurt, ben je blij met een gestencild blaadje met actuele informatie, ook al moet je het meteen verbranden na het gelezen te hebben.

Want het in je bezit hebben van zo'n ondergrondse missive was doodgevaarlijk, niet alleen voor de bezorger, maar ook voor de ontvanger. Als je gepakt werd met dit soort literatuur in handen kon je van alles verwachten. Je kon in de gevangenis terecht komen, maar met net zoveel plezier naar een concentratiekamp getransporteerd worden, of de doodstraf krijgen; er was geen bepaalde norm—je lot

was nu in handen van de “Sicherheitsdienst”, en die had blijkbaar geen vaste regels. Ondanks deze perikelen stopte het uitgeven van de “zwarte” krantjes niet, en ook onder elkaar was de saamhorigheid onder de ondergrondse pers groot. Het was niet ondenkbaar dat een *Volkskranter* (Katholiek) of een *Trouwer* (anti-revolutionair) het verspreiden van de Communist-gezinde *Waarheid* even overnam als *De Waarheid*-persoon om de een of andere reden niet in staat was zijn verspreidingsplicht te vervullen. Solidariteit! Allemaal in dezelfde boot tegen de Mof.

VREDE

De oorlog eindelijk voorbij, er werd weer muziek gemaakt in Amsterdam, dat fungeerde als “Rest and Recreation Area” voor Canadese soldaten. Samen met Henk Huiskes en Ger Bronk, een geweldige tenorsaxofonist, waarmee ik al voor de oorlog kennis gemaakt had, en een drummer waarvan ik de naam vergeten ben, speelden we op de Nieuwendijk, tegen 130 gulden de man per week. Bovendien waren de Canadezen erg gul met het weggeven van sigaretten, die nog steeds schaars en duur waren. Een verzoeknummertje bracht soms een “handje” sigaretten op, en de meeste avonden gingen we naar huis met ieder tien, twintig, sigaretten, die óf zelf opgerookt, of verkocht konden worden. Zo’n inkomen van 150 gulden per week maakte dat striptekenen voorlopig niet vooraan stond op mijn lijst van prioriteiten.

Loeki had mijn probeersels aan Pieterse laten zien, en die vond ze goed genoeg om mee te nemen en stelde haar voor ze aan de redactie van *Het Volk* te laten zien, dat nu *Het Vrije Volk* heette, en waar hij connecties had, in de hoop op een plaatsing. Loeki was het met hem eens. Een paar dagen later kwam Pieterse terug met de boodschap dat *Het Vrije Volk* niet geïnteresseerd was, maar dat hij het waarschijnlijk kon plaatsen in *De Waarheid*, een communistisch-getint nationaal dagblad. Ik vroeg aan Pieterse wat voor een krant het was, en hij zei “nogal links,” iets linkser dan *Het Vrije Volk*. Een in de ondergrondse goed-bekend staande publicatie. Ik zei dat ik er over wilde nadenken,

maar toen ik een paar dagen later 's avonds thuis kwam, gaf Loeki me het heugelijke nieuws: *De Waarheid* had het aanbod geaccepteerd.

PANIEK

Onmiddellijk zette paniek bij me in. Het was aardig geweest als een soort tijdverdrijf, maar het produceren van een dagelijks stripverhaal zag ik helemaal niet zitten. Ik wees haar er op dat ik nog lang niet klaar was om zo'n permanent engagement te ondernemen, het leek nog nergens op, ik was te langzaam, ik wilde nog wat meer tijd hebben om de kwaliteit op te voeren, ik . . . wist me geen raad en verzoon van alles om er onderuit te komen. Zoveel zelfvertrouwen als ik met muziek maken had, zo weinig had ik als het op tekenen aan kwam. Maar het onvermijdelijke gebeurde: Jochem Jofel begon zijn krantenleven op 21 juli 1945, met "Het Avontuur in de Slummerdamse Bergen."

(*De Waarheid* had toen nog niet zijn eigen drukkerij. Het blad werd gedrukt op de persen van *Het Handelsblad*. Het was waarschijnlijk een noodlijdend bestaan, want een grote bron van inkomsten van iedere krant bestaat uit advertenties. *De Waarheid* was geen favoriet van het grote publiek, en grote zaken wilden zich niet associëren met wat eigenlijk een opruiende publicatie was.)

Werkshuwe vlegel die ik was, gaf ik na een week het trompetspelen er aan. Ik was gewend om 's morgens tot een uur of elf te slapen, op m'n gemak wat te eten, en rond te hangen, en als je dan om 6 uur weg moet (we werkten van 7-11 uur) blijft er niet veel tijd over om moeizaam strips te tekenen. Ook moest er tijd af om het verhaal te bespreken met Gerrit Kouwenaar, die door *De Waarheid* aangewezen was om de teksten te schrijven. Wat niet zo leuk was, was dat *De Waarheid* slechts vijf gulden per strip betaalde, neerkomend op 25 of 30 gulden per week, een stevige inkorting van ons inkomen.

Henk Albers (voor mij nog steeds "Henkie") kwam me in het begin af en toe belangeloos een handje helpen. Aan zelfvertrouwen ontbrak het hem niet. Hij kon in een paar tellen iets bruikbaar op het papier slingeren.

“De Slummerdamse Bergen” werd gevolgd door “De Erfenis van den Ouden Jofel,” “De Zwaartekrachtmaschine,” en “De Baron Poeth van Banck-Rhoetinghe.” Jochem had eerst nogal wild zwart haar, en droeg een lorgnet. Dit knijpbrilletje liet ik de loop van het eerste verhaal varen, en pas in strip nummer 46 kreeg hij voor de eerste keer zijn kleine gleufhoedje.

Er ging een boekje verschijnen van “De Erfenis,” en ik besloot de tekst, die door Gerrit Kouwenaar geschreven was, wat te veranderen, meer in overeenstemming met mijn gevoel over de strip. Daarna kwam ik met *De Waarheid* overeen dat ik mijn eigen teksten zou schrijven.

Toen ik met de “Baron Poeth van Banck-Rhoetinghe” bezig was, omstreeks februari of maart 1946, vroeg de redactie van *De Waarheid* mij om een tekening te maken voor een kleur-in-wedstrijd voor kinderen. Het was voor het Paasnummer, een volle pagina met haasjes, kippetjes, kuikentjes, mandjes met eieren, en een boerderijtje en van alles en nog wat op de achtergrond. Ik accepteerde, en leverde na een week of wat de gewenste tekening af, met een rekening voor 100 gulden, volgens afspraak. Het Paasnummer kwam in april—geen kleur wedstrijd. Gebrek aan plaatsruimte, zei hoofdredacteur van der Drift, en daar was blijkbaar voor hem de kous mee af.

De Waarheid was een krant die uitlegde dat de wereld in twee kampen verdeeld was: een grote massa zich eerlijk in het zweet werkende, maar onderbetaalde arbeiders, plus een kleine elitaire groep schatrijke nietsnutten die dagelijks grijnzend naar de Bank slenterden om daar de over de moede ruggen van de zwoegende arbeiders verdiende winsten te deponeren. Ik had dus geen reden om te denken dat een krant zoals dat mijn rekening niet zou betalen. Echter, ondanks mijn herhaald aandringen kwam van der Drift niet met mijn eerlijk verdiende honderd gulden over de brug.

Wat was de reden voor deze merkwaardige beslissing? Als ik er over nadacht kon ik met een stuk of wat mogelijkheden opkomen. Ten eerste: de tekening kon niet in de smaak gevallen zijn. Heel goed mogelijk. Ten tweede: er kon inderdaad geen plaatsruimte zijn

geweest. Papier was nog steeds schaars. Ten derde: *De Waarheid* had het geld niet. Mogelijk, maar niet waarschijnlijk. Ten vierde: Ze hadden met hun Hoofdkwartier in Moskou gebeld en de bazen daar hadden gezegd, “Zijn jullie nou gek? Pasen is een religieuze feestdag, daar geven wij geen cent aan uit.” Wat de reden dan ook was, de rekening werd nooit betaald. Het geeft anders wel aardig aan hoe snel idealen aangepast kunnen worden als de rollen omgedraaid zijn.

PROBLEMEN

“Jochem Jofel als Detective” volgde de “Baron,” waarna Jochem naar Amerika reisde en “De Geest van Ugh Wau” tegenkwam. Terwijl Jochem zich met het ontmaskeren van de Geest bezig hield, vroeg de redactie van *De Waarheid* of ik niet eens een verhaal kon produceren dat een politieke inslag had. Ik zei dat ik niets van politiek af wist en dat ik liever op de vlakte wilde blijven met mijn keuze van onderwerpen. Maar de redactie hield vol, en ik beloofde er mijn aandacht eens aan te schenken. Ik besprak het met Loeki.

Loeki had net *The Prisoner of Zenda* gelezen, en legde me uit dat het ging over de Kroonprins van Ruritanië die ontvoerd was en hoe iemand die op hem leek zijn plaats ingenomen had. “Daar heb je je politieke verhaal,” zei ze. “Jochem lijkt op de kroonprins van een of ander land, en dan zie je maar verder.”

Ik dacht bij mezelf, “Dit wordt het politieke verhaal dat alle andere politieke verhalen ver achter gaat laten.” Zo begon in december 1946, met strip nummer 421, “Jochem Jofel en de Verdwenen Kroonprins.”

Jochem Jofel is op bezoek in het land Rareboulie en wordt aangesproken door een deftig gekleed heer met een prachtig versierde hoed, die minister Goudhartje van Rareboulie blijkt te zijn. Goudhartje zegt hem dat hij als twee druppels water op de Kroonprins lijkt. De prins moet de volgende dag tot Koning gekroond worden, maar hij is zoek, en Goudhartje vraagt Jochem of hij de plaats van de Kroonprins in wil nemen tot hij teruggevonden is. Jochem stemt toe en gaat mee naar het Koninklijk Paleis.

Omdat het een verhaal over politiek moest worden had ik twee partijen bedacht. De Koningspartij, rechts en de Republikeinen, links. Ook had ik voor het geval dat het een internationaal verhaal zou worden twee naties bedacht: Rareboulie en Boelgemenië. Het moest natuurlijk een mysterieuze zaak worden en lijken of er allerlei intriges plaats vonden, met inbegrip van de relatie tussen de twee landen.

Alle figuren die meespeelden waren achterbakse konkelaars en zelfzuchtige intriganten. Leepneusje was een herbergier, een afgezette minister van de Koningspartij en konkelt met Boezeroentje, een lid van de Republikeinen, die ook een herberg beheerde.

Koning Jan De Tweede De Dikke was een analfabeet, die zijn tijd doorbracht met speelgoedtreintjes. Toen hij een briefje kreeg uit Boelgemenië (geschreven door Goudhartje) dat vermeldde dat de Prins naar Boelgemenië vertrokken was liet Jan De Tweede het aan hem voorlezen door het derde keukenmeisje, Mientje, door de butler aangekondigd als Mejuffrouw Willemina Wieltje. Koning Jan belt de minister van Boelgemenië, Triefeltje, op en vraagt of de Prins daar is. Het gesprek wordt stiekem afgeluisterd door Goudhartje door middel van wat vast en zeker de eerste videofoon geweest moet zijn. Dat plaatje spreekt boekdelen over wat ik dacht dat zulk een machine er uit zou zien.

Eigenlijk wist ik er geen touw aan vast te knopen—het was zo'n onzinnig verhaal, dat ik niet wist hoe er een eind aan te maken. De redactie van *De Waarheid* begon in te zien dat dit niet het politieke stripverhaal was dat ze zich voorgesteld hadden. De naam Boelgemenië werd veranderd in Breedland en de krant stopte publicatie kort daarna.

Wat volgt is een antwoord op een verzoek van twee van mijn trouwe fans, die omstreeks 2009 vroegen of ik er een eind aan zou willen verzinnen:

Jochem Jofel krijgt een briefje in de hand gedrukt door Mientje, het derde keukenmeisje. Daarop staat een adres in Rarestad, de hoofdstad van Rareboulië. Het blijkt een eenvoudig huis te zijn, met een

kleine bungalow in de tuin. Jochem gaat erheen, klopt op de deur, en vind daar de kroonprins, zittend achter een schrijftafel. De volgende conversatie ontstaat:

“Majesteit!” riep Jochem Jofel, en hij maakte een klein buiginkje. “Ik heb U gevonden! Iedereen is naar U aan het zoeken! Waarom verschuilt U zich in dit eenvoudige huisje?”

“Hou op met dat ge-majesteit!” zei Jan de Derde. “Zeg maar gewoon Jan3, hoor. Eigenlijk wil ik helemaal geen koning worden! Niet voordat er grote veranderingen plaatsvinden!”

“Wat voor veranderingen?” vroeg Jochem. “Wilt U meer goud in Uw kroon? Of meer auto’s?”

“Je begrijpt er niets van, Jochem Jofel,” zei Jan3 hoofdschuddend. “Ik ben juist ziek van al dat gedoe dat met koningzijn te maken heeft. Er is veel onrecht in de wereld, Jochem, en daar moet een eind aan komen!”

“Daar ben ik het mee eens,” zei Jochem. “Ik heb veel over de wereld gereisd en het is me opgevallen dat lang niet alles is zoals het zou moeten zijn. Maar wat kunnen we er aan doen?”

“Wetten!” zie Jan3. “Wetten die het onrecht verbieden, bijvoorbeeld! Jij zou me daarmee kunnen helpen. Ik heb al een paar van die wetten opgeschreven. Deze bijvoorbeeld: Kranten mogen alleen nog maar de waarheid drukken. Het wordt van nu af aan verboden te jokken, met een zware geldstraf voor overtreders.”

“Dat kan aardig wat geld in het laadje brengen,” dacht Jochem. “Hoe zou je zo’n wet kunnen uitvoeren?”

“Er wordt een Minister van Waarheid aangesteld, die daar toezicht op moet houden.”

“En wie zou dat moeten zijn?” vroeg Jochem. “Ik weet niet veel van politiek af, maar ik weet wel dat er niet zo erg veel doodeerlijke politici bestaan.”

“Dat is mijn volgende punt. Politici moeten een examen afleggen om te zien of ze wel de nodige kwalifikaties hebben voor hun post.”

“O, absoluut!” vond Jochem. “Daar ontbreekt het nog wel eens een beetje aan!”

“Hier, neem een blocnote,” stelde de prins voor. “Schrijf het vast op, voor we het vergeten.” Jochem nam aan de schrijftafel plaats en begon te schrijven.

“Er moet een Akademie komen voor het opleiden van politici.”

“Opgeschreven!”

“Grenzen moeten open. Eén wereldbevolking. Iedereen moet een kans krijgen.”

“Oorlog moet ook verboden worden!” zei Jochem Jofel. “Wat denkt U daarvan?”

“Prachtig! Schrijf het op!”

“Inflatie mag niet meer. Er moet een nieuw geldstelsel komen met een globale munteenheid,” stelde Jochem Jofel voor. “Het is zo lastig als je steeds geld moet wisselen aan de grens.”

“Goed idee! Hoe zullen we de nieuwe munt noemen?”

“Daar heb ik ook al eens eerder over nagedacht. Wat denkt U van uw-rotjes?”

“Klinkt goed,” zei Jan3. “Dan kunnen we er zeker van zijn dat dingen niet steeds duurder worden. Inflatie wordt een fenomeen uit het verleden.”

“Ik heb nog iets, Jochem. Dat is een beetje persoonlijk, maar het betreft Jan de Tweede, mijn vader.”

“Hij was heel even ook mijn vader,” zei Jochem Jofel. “Zeg het maar.”

“Een koning moet kunnen lezen en schrijven,” zei Jan3. “En Jan de Tweede heeft het nooit geleerd. Schrijf dat ook maar op.” Jochem schreef.

“En wat nog meer?”

Jan3 keek een beetje verlegen. “Ja, er is nog meer. Ik wil Mientje.”

“Wie is Mientje?”

“Mientje is het Derde Keukenmeisje in het paleis.”

“Daar kunnen we geen wet voor maken,” zei Jochem Jofel. “Dat moet je aan je vader vragen!”

“Dat vindt-ie vast niet goed.”

“Oké, we maken er een wet van. Als het eenmaal een wet is kan niemand er meer wat aan doen.”

Jochem zette het allemaal op papier, en samen stelden ze al die wetten samen die de hele wereld veranderd hebben. Want alle landen deden mee, zo sloeg het aan. In Nederland, bijvoorbeeld, werd er een Commissie ingesteld om het nieuws in de dagbladen te zuiveren. Deze werd genoemd: Ook Nieuws Zuiverheid In Nederland (ONZIN). U zult zich nog wel herinneren dat er een tijdlang niets in de krant stond, want nu bleek dat er haast niets helemaal waar was. Het gevolg was dat alleen nog maar het weerbericht van de vorige dag gedrukt mocht worden, en een paar advertenties, want die zijn haast altijd voor 100% accuraat.

Ook is er sinds die tijd nooit meer oorlog geweest, want toen het eenmaal wettelijk verboden was, kon niemand er meer wat aan doen.

Het nieuwe geldstelsel kwam, en alles werd onmiddellijk een stuk goedkoper.

Jan de Tweede ging terug naar school, leerde lezen en schrijven, en toen hij eenmaal schrijven kon, kon hij niet ophouden en schreef in korte tijd 39 dikke boeken. Ook hij had geen zin meer om koning te zijn, maar nam wel de post aan als Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Iedereen die jokte werd beboet, en dat deed de Schatkist geen kwaad. Veel Sociale Zorgen konden met de opbrengst betaald worden.

Academies voor politici kwamen tot stand, en de gepromoveerden ervan hebben de wereld geleid tot de perfecte staat waarin het nu verkeert. Oorlogen kwamen alleen nog maar in slechte herinneringen voor.

Nu bleek ook dat politieke partijen geen reden van bestaan meer hadden, want iedereen was tevreden met zijn lot, zodat er niets te kankeren viel. Daarom zijn er geen politieke partijen meer, zoals U wel weet.

En die lege kranten? Daar kwam weer wat leven in nadat Leepneusje benoemd was tot Minister van Eerlijkheid, en het Commissie ONZIN opgeheven kon worden. Boezeroentje werd aangesteld als Deken van de Academie voor het Opleiden van Politici, waardoor het peil sterk gestegen is.

Dit is allemaal te danken aan de onwillige Kroonprins en zijn goede vriend Jochem Jofel.